

MAAILMAN

Historia

SAGA
EGMONT

**TOTTAALINEN
SOTA**

MAAILMAN

Historia

SAGA
EGMONT

**TOTTAALINEN
SOTA**

Maailman Historia

Totaalinen sota

SAGA Egmont

Totaalinen sota

Cover image: Wikipedia and Getty images

Copyright © 2020 MaaIlman Historia and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726383843

1. e-book edition, 2020

Format: EPUB 2.0

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

SAGA Egmont www.saga-books.com - a part of Egmont,
www.egmont.com

Koko maailma oli liekeissä

Oli 22. kesäkuuta 1941 ja kello oli 3.41. Saksan sotilaat olivat valmiina taisteluun 1 800 kilometrin linjalla, joka ulottui Itämereltä pohjoisesta etelään Romaniaan. Hetkessä helvetti oli irti, kun Luftwaffen koneet suuntasivat puna-armeijan linjojen taakse ja tykistö avasi tulen. Seuraavaksi Saksan pelätyt panssarivaunut vyöryivät keihäänkärkinä operaatio Barbarossassa eli Hitlerin hyökkäyksessä Neuvostoliittoon.

3,7 miljoonan sotilaan hyökkäys oli siihen asti historian suurin. Jo muutaman viikon jälkeen tuloksesta näytti tulevan taas yksi esimerkki Saksan salamasodan tehosta. Kaupunki toisensa jälkeen vallattiin.

MAAILMA SODASSA -sarjan kolmas osa kuvaa akselivaltojen etenemistä konfliktissa, joka vuonna 1941 paisui maailmansodaksi.

Mielenkiintoisia lukuhetkiä!

1. Afrikakorps pelasti italialaiset

Kun saksalaiskenraali Erwin Rommel helmikuussa 1941 saapui Afrikakorps-joukkoineen Tripoliin Libyaan, häntä vastassa oli alakuloinen Italian armeija. Oli silkkaa hyvää onnea, että satamakaupunki yhä oli akselivaltojen hallussa. Rommelin lääke innottomuuteen oli hyökkäys, joka teki hänestä liittoutuneiden pahimman vihollisen.

Tripolin satama kylpi valonheittimien loisteessa hakaristein varustetuilla palmuilla koristeltujen panssarivaunujen rullatessa saksalaislaivoista. Maihinnousu kesti koko yön, mutta seuraavana päivänä kello 11 kaikki oli valmista. Natsi-Saksan vasta koottujen Afrikakorps-joukkojen sotilaat asettuivat paraatia varten. Joukkojen johtaja Erwin Rommel piti lyhyen puheen. Taistelumielen herättämiseksi hän lupasi, että tiedossa olisi suuri seikkailu.

”Olemme lähdössä mahtavalle safarille”, kenraali julisti joukoilleen.

”Heia safari!” huudahti nuori sotilas. Hänen toverinsa toistivat vanhasta laulusta juontuvat sanat, joista tuli Afrikakorpsin taisteluhuuto.

Hitlerin hiljattain kokoamat joukot todellakin tarvitsivat taisteluhenkää. Vaikka Saksan sotavoimat etenivät Euroopassa lähes vastusta vailla, Pohjois-Afrikassa akselivallat oli pakotettu vetäytymään. Italian diktaattori Benito Mussolini oli Hitlerin liittolainen ja vastasi sodasta Afrikassa, mutta italialaisjoukkojen tehokkuudessa ja

moraalissa oli paljonkin toivomisen varaa. Italian armeija oli Euroopan surkein ja heikoin.

Suurin osa aseista oli ensimmäisen maailmansodan peruja. Panssarivaunut olivat lähes käyttökeltvottomia - sotilaat kutsuivat niitä "itsestään kulkeviksi ruumisarkuiksi". Ajoneuvoista oli pulaa, joten sotilaat joutuivat marssimaan, mikä oli huomattava heikkous erämaassa, sillä liikkuvuus oli paitsi voittamisen myös hengissä pysymisen edellytys.

Britit olivat kerta toisensa jälkeen onnistuneet pysäyttämään italialaiset, koska heillä oli runsaasti ajoneuvoja. Helmikuun 1941 alussa italialaiset olivat menettäneet tärkeitä Libyan kaupunkeja, kuten Sollumin, Benghaziin ja Tobrukin. Tripoli oli jäänyt akselivaltojen haltuun vain siitä syystä, että Britannia oli alkuvuodesta siirtänyt joukkojaan Balkanille vastatakseen Saksan hyökkäykseen. Akselivaltojen voittokulku oli juuttunut aavikon hiekkaan.

ITALIALAISET OLIVAT ROMAHTAMAISSILLAAN

Hitlerillä ei ollut muuta keinoa kuin lähettää saksalaisjoukkoja Pohjois-Afrikkaan. Saksalaisten Euroopassa käyttämä raju salamasota panssarivaunuineen ja ilmavoimineen muuttaisi sodan kulun. Tätä varten Hitler kokosi uuden yksikön nimeltään Deutsches Afrikakorps, jonka ytimen muodostivat kaksi panssarivaunuosastoa tukenaan jalkaväki- ja ilmajoukot.

Joukkojen johtajaksi valittiin 49-vuotias Erwin Rommel, joka oli Hitlerin lojaali tukija ja taitava sotataktikko. Lisäksi hän oli osoittautunut pelottomaksi ja aloitekykyiseksi johtajaksi ollessaan 7. panssaridivisioonan komentajana Ranskan miehityksen aikana. Rommel tunnettiin peräänantamattomana miehenä, joka ei pelännyt

ylivoimaista vihollista. Näille ominaisuuksille olisi käyttöä Pohjois-Afrikassa. Ensivaikutelma Rommelin saapuessa 12. helmikuuta oli tyrmistyttävä. Nujerretut italialaisjoukot ottivat Tripolin haltuunsa jalkaisin, nääntyneinä nilkuttaen. Epätoivo paistoi miesten kasvoista.

”Moraali oli niin alhainen kuin se voi olla”, Rommel kirjoitti myöhemmin. Jos liittoutuneet päättäisivät hyökätä Tripoliin, niitä ei pysäyttäisi mikään, hän myönsi Hitlerin adjutantille, kenraalimajuri Schmundtille. ”On vain yksi tapa tehdä tästä kurjistumisesta loppu, ja se on hyökkäys”, hän kertoi Schmundtille ja pyysi välittämään viestin johtajan päämajaan.

Rommel ryhtyi välittömästi valmistelemaan joukkojaan. Tavoitteena oli edetä Egyptiin, valloittaa strategisesti tärkeä Suezin kanava ja jatkaa sitten Persianlahden runsaille öljylähteille. Erämaa tarjosi kuitenkin alusta lähtien kovan vastuksen. ”Punertavien tomupilvien takia näkyvyys oli keho... Tuuli oli usein niin voimakas, että ajaminen Via Balboa [rannikolla kulkevaa päätietä] pitkin oli mahdotonta. Hiekka valui tuulilasia pitkin kuin vesi. Haukoimme henkeä kasvojen peitoksi levitettyjen nenäliinojen läpi hien virratessa karmeassa kuumuudessa”, Rommel kuvaili ghibli-hiekkamyrskyä, johon hän tutustui ensipäivinänsä Afrikassa.

Vaikeuksista huolimatta Rommel alkoi hyökätä: hän järjesti pikkuoperaatioita liittoutuneiden pienempiä joukkoja vastaan. Kun ne onnistuivat, hän iski kunnolla. Ajettuaan 800 kilometriä aavikolla Afrikakorps valloitti 3. huhtikuuta BENGHAZIN satamakaupungin, joka oli tärkeä tukikohta matkalla kohti Egyptiä.

Saksalaiset ja italialaiset olivat yhtä hämmästyneitä kuin liittoutuneet, kun tiedustelupalvelut ilmoittivat, ettei Hitler suostunut suurhyökkäykseen, ennen kuin Afrikakorps saisi

lisää miehiä ja ajoneuvoja. Rommel ei hätkähtänyt, vaikka hän oli toiminut Hitlerin käskyn vastaisesti.

”Otin riskin uhmata kaikkia käskyjä ja ohjeita, koska mahdollisuudet olivat suotuisat. Myöhemmin ratkaisuani pidetään varmasti hyvänä, ja kaikki sanovat, että he olisivat tehneet samoin”, Rommel kirjoitti vaimolleen Lucialle samana päivänä. ”Varmaan uskot, etten saanut iloltani edes nukuttua”, hän jatkoi. Enää vain kauempana rannikolla sijaitseva Tobruk oli Rommelin ja Egyptin välissä.

HIEKKA VIIVYTTI TOBRUKIN HYÖKKÄYSTÄ

Itsessään Tobrukin satamakaupunki oli mitätön, vain joukko hajanaisia taloja tomusten palmujen katveessa.

Kaupungilla oli kuitenkin suuri strateginen merkitys.

Kaupungissa oli alueen paras satama – ainoa syvä satama Tripolin ja Aleksandrian välissä – ja lisäksi se sopi lähtökohdaksi joukoille, joiden tehtävänä oli estää vihollisen pääsy Egyptiin.

Jos saksalaiset saisivat Tobrukin haltuunsa, he säästyisivät satojen kilometrien pituiselta kuljetukselta lähimpään satamaan ja reitti Egyptiin olisi selvä. Rommel päätti välittömästi edetä kaupunkiin, jossa hänen Benghazista häätämät liittoutuneet nyt oleskelivat. Jos hänellä olisi vähän onnea, hän ennättäisi perille, ennen kuin britit linnoittaisivat kaupungin kunnolla. Britit olivat kuitenkin yhtä valppaina puolustamaan Tobrukia kuin saksalaiset olivat valloittamaan sen.

Kaupunkia oli puolustettava ”kuolemaan asti ilman ajatustakaan vetäytymisestä”, määräsi Winston Churchillin kenraali Archibald Wavell, brittijoukkojen komentaja Lähi-idässä. Huhtikuun 9. päivänä saapuivat australialainen kenraalimajuri Leslie Morshead ja hänen 9. divisioonansa, joka koostui kuudesta jalkaväkiprikaatista, neljästä

tykistörykmentistä, kahdesta panssarintorjuntarykmentistä, 42 panssarivaunusta ja kaikkiaan 36 000 miehestä.

Mahtava australialaisarmeija ei pelottanut Rommelia, joka lähetti joukkonsa hyökkäykseen samana päivänä. Hyökkäys oli määrä toteuttaa kolmella yksiköllä. Yksi hyökkäisi lännestä ja yksi kaakosta, ja kolmas iskisi suoraan linnoituksen keskukseen. Suunnitelma kariutui, koska raivoisa hiekkamyrsky, jollaisen Rommel oli kokenut pari kuukautta aiemminkin, viivytti kaakosta hyökkäävää yksikköä. Rommelin joukot onnistuivat linnoituksen piirityksessä vasta 11. huhtikuuta. Rommel oli optimisti. ”Kun Tobruk on nujerrettu, minkä odotan tapahtuvan 10 päivän tai kahden viikon kuluessa, tilanne muuttuu turvalliseksi”, hän kirjoitti luottavaisena vaimolleen 23. huhtikuuta. Niin helposti asiat eivät sujuneet.

Lukuisista hyökkäysyrityksistä huolimatta liittoutuneet pitivät pintansa. Toukokuun 3. ja 4. päivänä käytiin ankaria taisteluja, joissa 650 saksalaista ja 500 italialaista kaatui ja saksalaiset onnistuivat etenemään vain muutaman metrin. Kenraalin oli pakko uskoa, että piirityksestä tulisi pitkä ja tuskallinen. Kumpikaan osapuoli ei osannut silti kuvitellakaan, että koettelemukset jatkuisivat kokonaiset 221 päivää.

VARUSTELAIIVAT RÄJÄYTETTIIN ILMAAN

Saksalaisten piirityksen takia liittoutuneiden oli mahdoton saada huoltotoimituksia maitse. Rommel toivoi voivansa eristää britit entistä pahemmin Stuka-syöksypommittajilla. ”Vedestä on Tobrukissa kova pula. Brittijoukot saavat vain puoli litraa päivässä. Syöksypommittajillamme pystyn toivottavasti pienentämään heidän annostaan entisestään”, hän kirjoitti päiväkirjaansa.

Myös Rommel ja hänen joukkonsa kärsivät vesipulasta. ”Kuumuus pahenee päivä päivältä, ja vain yöllä helpottaa. Jano on sietämätön”, hän kirjoitti.

Yhtä suuri pula Afrikakorpsilla oli sotavarusteista. Vain harva italialaislaiva pääsi perille. Useimmat räjäytettiin ilmaan Välimerellä. Tilanne oli jo kehitymässä katastrofiksi akselivalloille, jotka saivat vain 29 000 tonnia aseita, ammuksia ja muonavaroja tarvittavasta 50 000 tonnista. Liittoutuneet sitä vastoin saivat Britannian kuninkaallisen laivaston toimittamia varusteita jatkuvana virtana Tobrukin satamaan. Toukokuussa tuli peräti 84 000 tonnia varusteita, 16 000 sotilasta ja 238 erilaista panssarivaunua.

Kesäkuun 15. päivänä liittoutuneiden panssarivaunut, lentokoneet ja miehet olivat valmiina suurhyökkäykseen saksalaisia vastaan. Liittoutuneiden operaatio Battleaxen (sotakirves) tarkoitus oli pelastaa Tobruk, valloittaa saksalaisten miehittämä tärkeä Halfayan sola Egyptin rajalla ja pakottaa sitten tyrmistyneet akselivallat perääntymään.

Ajaessaan Halfayan solaan 16. kesäkuuta brittiläiset panssarivaunut joutuivat suoraan ansaan. Patteri hiekkaan kaivettuja tehokkaita 88 millimetrin tykkejä alkoi tulittaa brittejä. Vain yksi panssarivaunu säilyi vahingoittumattomana. Muut vaunut, jotka olivat matkalla kohti strategisesti sijaitsevaa Hafidin harjannetta, kohtasivat raivoisan panssarintorjunta-aseiden tulituksen. Puolen päivän aikaan kolme neljäsosaa 238 brittiläisestä panssarivaunusta oli poissa pelistä.

Kenraali Wavell kehotti vetäytymään. Matkalla saksalaiset onnistuivat ottamaan haltuunsa suuren osan brittien panssarivaunuista, joita ei vielä ollut tuhottu. Tappio raivostutti Churchillia siinä määrin, että hän erotti Wavellin ylikomentajan tehtävästä ja otti tilalle Claude Auchinleckin. Rommel oli tyytyväinen. ”Kolmen päivän